

Total No. of Printed Pages—4

3 SEM FYUGP MINPSC3

2025

(Nov/Dec)

POLITICAL SCIENCE

(Minor)

Paper : MINPSC3

**(Development Processes and Social
Movements in India)**

Full Marks : 60

Time : 2 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. তলত দিয়া প্রশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া : 1×6=6

Answer the following questions :

(a) ভাৰতৰ পৰিকল্পনা আয়োগৰ সলনি কি প্রতিষ্ঠান গঠন
কৰা হৈছে?

What institution has replaced the
Planning Commission of India?

(b) ভাৰতৰ পৰিকল্পনা আয়োগৰ প্ৰথম অধ্যক্ষ কোন আছিল?

Who was the first Chairperson of the
Planning Commission of India?

(c) ভাৰতীয় অৰ্থনীতিৰ উদৰীকৰণৰ এটা বৈশিষ্ট্য লিখা।

Write one feature of liberalization of
Indian economy.

(2)

- (d) ভাৰতীয় অৰ্থনীতিৰ উদাৰীকৰণৰ এটা প্ৰভাৱৰ বিষয়ে লিখা।

Write one impact of liberalization of Indian economy.

- (e) ভাৰতৰ কোন দুখন ৰাজ্যত ভূমি সংস্কাৰৰ আঁচনিসমূহ সফলভাৱে ৰূপায়ণ কৰা হৈছিল?

Name two States where land reforms were most successfully implemented in India.

- (f) ২০২০-২১ৰ কৃষক আন্দোলনৰ এটা কাৰণৰ বিষয়ে লিখা।

Write one reason for 2020-21 peasant movement in India.

2. চমু টোকা লিখা (যি কোনো তিনিটা) : $4 \times 3 = 12$

Write short notes on (any three) :

- (a) ভাৰতৰ কৃষি সংস্কাৰ
Agrarian reforms in India
- (b) ভাৰতৰ পৰিকল্পিত অৰ্থনীতি
Planned economy of India
- (c) সেউজ বিপ্লৱ
Green Revolution
- (d) মিশ্ৰ অৰ্থনীতি
Mixed economy

26P/439

(Continued)

(3)

3. স্বাধীনতাৰ সময়ৰ পৰা ভাৰতৰ অৰ্থনীতিৰ পৰিকল্পনাত ৰাষ্ট্ৰৰ পৰিৱৰ্তনকাৰী ভূমিকা বিশ্লেষণ কৰা। 12

Analyze the changing role of the State in India's economic planning since Independence.

অথবা / Or

ভাৰতৰ উৎপাদনী ক্ষেত্ৰত উদাৰীকৰণৰ প্ৰভাৱৰ বিষয়ে লিখা।

Analyze the impact of liberalization on India's manufacturing sector.

4. সংগঠিত শ্ৰমৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰতৰ বিৰতনশীল নীতিৰ সম্বন্ধে এক সমালোচনামূলক মূল্যায়ন কৰা। 10

Critically evaluate India's evolving policies in relation to organized labour.

অথবা / Or

অসংগঠিত শ্ৰমৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰতৰ নীতিৰ সম্বন্ধে এক সমালোচনামূলক আলোচনা প্ৰস্তুত কৰা।

Critically evaluate India's policies pertaining to unorganized labour.

5. ভাৰতত ভূমি সংস্কাৰ ৰূপায়ণৰ ক্ষেত্ৰত দেখা দিয়া প্ৰত্যাহ্বানবোৰৰ বিষয়ে লিখা। 10

Discuss the various challenges to implement land reforms in India.

26P/439

(Turn Over)

অথবা / Or

ভাৰতত কৃষি সংকটসমূহ আৰু এই ক্ষেত্ৰত কৃষকৰ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ
সম্পৰ্কে লিখা।

Discuss various agrarian crises and
peasant's responses to those crises in India.

6. ভাৰতৰ নাৰী আন্দোলনসমূহৰ এটি ঐতিহাসিক বিশ্লেষণ
আগবঢ়োৱা।

10

Historically analyze women's movements in
India.

অথবা / Or

ভাৰতৰ পৰিবেশতান্ত্ৰিক আন্দোলনৰ এটি ঐতিহাসিক বিশ্লেষণ
লিখা।

Historically analyze ecological movements in
India.

***